

Chov žaků u Bartlů

I. část

Text a foto: Marta a Milan Bartlovi

Stejně jako mnoho jiných chovatelů, i mne po asi deseti letech chovu papoušků „zasáhla“ touha chovat papoušky žako. Jejich osobnost, imitace zvuků a řeči, inteligence a paměť, ale i jejich schopnost vést nenápadný skrytý život mě velmi lákaly. V době, kdy jsem se učil chovatelským znalostem a vědomostem, chov žaků u nás zdaleka nebyl tak rozšířený, jako je tomu dnes, jejich dostupnost byla daleko menší. Prvního žaka jsem si pořídil v roce 1998. Nyní je v našem chovu 12 párů. Chováme žaky šedé i liberijské, nejstarší má 25 let, nejmladší 2 roky. Tři čtvrtiny našich papoušků žako jsou ptáci odchovaní v lidské péči, částečně z našeho vlastního odchovu a částečně krotcí papoušci, kteří byli původně drženi jako mazlíčci. Žakové tvoří největší část našeho chovu, zkoušeli jsme jejich společný chov ve větší skupině, odchováváme mláďata i od původně krotkých mazlíčků, ujali jsme se několika handicapovaných jedinců, kteří

Elegance žaků v zeleni je nepřehlédnutelná

u nás spokojeně žijí. Starší jedince máme umístěné po párech, mláďata ve skupině. I když pro některé krotké jedince, žijící dlouho jen s člověkem, bylo složitější najít vhodný protějšek, podařilo se a nyní žijí spokojeně v páru. Všechny máme pojmenované, na jméno převážná většina z nich slyší. Všichni mluví, napodobují zvuky a učí se od sebe. Každý z nich je jiný, jsou to jedinečné osobnosti a podle toho k nim přistupujeme.

Hned první pár žaků mě naučil trpělivosti. Samec byl polokrotký mazlíček, jehož původní majitel zemřel, samice byla od obchodníka, původem ještě z odchytu. Každý pocházel z jiného prostředí, samice potřebovala k aklimatizaci více času a vytvoření harmonizujícího páru trvalo poměrně dlouhou dobu. I přes pestrý jídelníček, klidné zázemí a nabídku různých typů budek se u nich první odchov podařil až za čtyři a půl roku. Papoušci si dokonale sedli a od té doby pravidelně odchovávají jednu ročně dvě až čtyři mláďata. Žakové mě naučili tomu, že pokud si člověk dá práci a vytvoří takové podmínky, aby byli papoušci spokojeni, odmění se pak pravidelnými odchovy.

Marta Bartlová se staršími samečkami Kukim a Kakáškem

Naši žakové jsou umístěni v celoročních voliérách s výletovou částí 3 × 2 × 1 m (délka, výška, šířka). Zimoviště mají rozměr 2 × 2 × 1 m (délka, výška, šířka) s obslužnou chodbou 1 m. Zimoviště mají pro dostatek světla vletová okna o rozměrech 90 × 40 cm a žakové na nich velmi rádi celý den sedávají. Všechny papoušky na noc celoročně z důvodu jejich bezpečnosti zavírám do zimovišť. Pro krmení slouží

Pohled od sousedů na nové střešní voliéry

Krmné pulty jsou umístěny na dveřích zimoviště

Milan Bartl připravuje krmivo se synovcem Adámkem

krmné stoly v zimovištích. Ranní „přídavky“ (zelené krmení, čerstvé jeřabiny, hloh, květy bezu atd.) ze zahrady podávám přes pletivo. Příčky zimovišť jsou zděné z plných cihel a omítnuté. Žakové tak mají v zimovištích své soukromí, ale slyší se navzájem, což je pro synchronní tok a následné páření důležité. Některé páry žaků spolu sousedí, jiné páry mají za sousedy amazony, ary severy, ary ararauny a zelenokřídle a nijak jim to nevadí. Ve voliérách mají bidla různých průměrů, houpačky, větve na okus a svoje oblíbené hračky, především z přírodních materiálů, na zemi písek, v nových voliérách dlažbu a kukuřičnou podestýlku. Budky používám kmenové, jsou umístěny v zimovištích a ponechávám jim je po celý rok. Chodí do nich i mimo dobu hnízdění a na budce nebo uvnitř nocují. To vyhovuje hlavně jedincům, kteří jsou divocí, jejich ostražitost je větší a mají potřebu se ukrýt. Úplný opak jsou krotcí žakové, ti se předvádí, snaží se na sebe upozornit a rádi si přijdou pro pamlsky.

Žakové jsou rádi venku, na vzduchu, na dešti a na sluníčku, snažím se je „letnit“, co počasí dovolí. Všechna zimoviště jsou vytápěna, proto si mohou dovolit žaky pouštět ven až do příchodu chladné zimy, většinou do začátku prosince. Studené a sychravé počasí je pro mne signálem, že je přestanu pouštět ven. S příchodem podzimních dnů posílím podíl naklíčených a vařených zrnin, zvýším i přísun ořechů, posílím nabídku sladkého ovoce, častěji nabízím směs vařené rýže, vajec natvrdo s příměsí sušeného hmyzu a lisovaného tvarohu. Zvýším přísun vápníku, hořčíku a vitamínu D3. Díky popsané změně potravy chovné páry žaků většinou do dvou týdnů po zazimování zalezou do budek a začínají hnízdit.

Aby se snůška nerozkutálela, dostali krotcí papoušci místo budek jen spodní část

Kontrola snůšky

Vzhledem k tomu, že neustále hledám nové možnosti zlepšení výživy papoušků, rozhodl jsem se vybudovat papouščí kuchyni, kde bych servis přípravy jídelníčku a zpracování některých komodit na zimu mohl rozvíjet. Přesto, že má žena má se mnou poměrně velkou trpělivost, bylo přáním nás obou vybudovat samostatný prostor papouščí kuchyně a současně tam soustředit i sekci inkubátorů a líhni, aby bylo vše po ruce. Pustil jsem se do částečné rekonstrukce dvorního křídla našeho domu, která pozvolna přešla v jeho úplnou přestavbu na kuchyni. V patře nad ní vznikly nové voliéry se zimovišti v moderním pojetí.

Protože mám v příbuzenstvu člověka, který je technicky velmi zdatný a vyzná se perfektně v moderní elektrotechnologii a velice nás podporuje, dostalo celé chovatelské zařízení včetně papouščí kuchyně a nakonec i celý dům moderní a technologicky vyspělé prvky. Inteligentní instalace INELSu dnes řídí světelný režim, vytápění,

v nové části i otevírání a zavírání oken na dálku (časem dojde i k modernizaci ovládní oken ve starší části chovatelského zařízení). Prvky INELSu jsou zakomponovány do provozu celého domu, řízení

Společné letnění žaků ve voliére o velikosti 5 x 5 m

Plody palmy olejné jsou přirozenou potravou žaků

kompletního režimu akvarijských nádrží (což je můj další koníček) včetně zabezpečovacího systému a kamerového dohledu jak ve voliérách, tak v domě samotném. Pro případ výpadku elektřiny je řešeno i nouzové napájení, které zabezpečí chod inkubátorů, líhni, provozu kotlů pro vytápění a ohřev teplé vody. Veškeré řízení je ovladatelné přes PC nebo mobil a mohou se systémem komunikovat odkudkoliv z internetu. Přiznávám, že tato technologie není zrovna levnou záležitostí, ale odpadá mnoho stereotypních úkonů a starostí souvisejících s technickým zabezpečením chovného zařízení, zvýší se monitoring chovaných jedinců s efektem dokonalejšího servisu z naší strany a zlepšení chovatelských výsledků.

Nová část voliér vznikla hlavně z důvodu zvýšení kapacity. Během času se k nám dostalo několik papoušků žako, kteří se stali nechtěnými členy domácností. Celá nová část zařízení, je obsazena jen těmito papoušky. Zvykli si u nás, přijali nás za své

„PAPOUŠČÍ CHUŤ SE MĚNÍ BĚHEM ROKU S OHLEDEM NA PŘEPEŘOVÁNÍ A OBDOBÍ HNÍZDĚNÍ.“

kamarády a vytvořili páry. Někteří z nich už opakovaně odchováli svoje potomstvo. Zmiňuji se o tom úmyslně, abych potvrdil, že žakové jsou schopni se přizpůsobit novým podmínkám a odchovávat potomstvo, i když byli uměle dokrmeni a žili jako mazlíčci v rodinách nebo měli pohnutou minulost.

Často si lidé stěžují, že jsou žakové konzervativní v příjmu potravy, často slycháme, že berou jen slunečnici nebo že nechtějí granule. To je ale špatně a chovatele to nesmí odradit od nabídky pestré stravy. Každý papoušek se časem naučí přijímat téměř cokoliv, jen musí být chovatel trpělivý a zkoušet. Papouščí chuť se mění během

roku s ohledem na přepeřování a období hnízdění. Často při hnízdění a odchovu mladých začnou brát krmivo, kterého si dříve vůbec nevšimli. Je také skvělé pozorovat, jak se papoušci od sebe učí. Když krmiivo pojídá druhý z páru, časem zvítězí zvědavost ho taky ochutnat.

Krmnou dávku měníme s ohledem na období reprodukce a přepeřování. Podáváme kvalitní směsi zrnin pro africké papoušky a nakličovací směsi. V období toku a odchovu je podíl namočených, nakličovaných nebo vařených zrnin větší a berou velice dobře senegalské proso. Granule celoročně tvoří nedílnou součást jídelníčku žaků, v době odchovu se snažíme, aby tvořily co největší část jídelníčku chovného páru. Podáváme granule Harisson (Power Treats, High Potency Coarse). Většina našich žaků je zvyklá přijímat také granule Kaytee pro chovnou sezonu. Pokud granule papoušci odmítají, osvědčilo se mi rozdrtit nebo rozemlít a přidávat je zpočátku, než si zvyknou, do dalšího krmiva. Mladé žaky učím přijímat více druhů granulí, nemají pak

Příprava krmné dávky

Zakoupením tohoto produktu podporujete nadaci Loro Parque Fundación a podáváte přírodě pomocnou ruku.

VERSELE-LAGA
Prestige
LORO PARQUE

Složení bylo vyvinuto ve spolupráci s vědeckým týmem Loro Parque na Tenerife. Směsi jsou používány jako základní krmivo jak v samotném parku, tak jeho chovatelském centru. Dokonale v harmonii s krmenými návyky ptáků v přírodě. Obohaceno o 8% VAM pelet, které zajišťují dodatečný zdroj vitamínů, aminokyselin a minerálů.

www.versele-laga.com

Harmonizující pár mláďat – Rozárka a Toniček, kteří pocházejí z našeho chovu

s přijímáním různých granulí problém. Ořechy podáváme jako pamlsky v malém množství, střídáme různé druhy - vlašské ořechy, pistácie, cedr, lískové ořechy, pekanové ořechy. Podáváme i nepražené buráky a plody palmy olejně. Z ovoce a zeleniny přijímají žakové sladká jablka, hrušky, hroznové víno, všechno letní ovoce – špendlíky, ryngle, broskve, meruňky, třešně, višně, rybíz, hrách, mrkev. Z tropického ovoce pak banány, pomeranče, kaki, meloun, granátová jablka. Jako zelené krmení slouží pampeliška (celá i s kořeny a květy), ptačinec-žabinec, kokoška pastuší tobolka, jitrocel, nedozrálé klasy obilí a kukuřice, květy plevelů. Podávám také sušené byliny z vlastní zahrady, dobromysl, mátu, meduňku, libeček, kopřivu, přesličku, heřmáněk. Také předkládám různé směsi založené na vařené rýži, obohacené složkami směsí pro hmyzožravé a plodožravé ptáky, lisovaným tvarohem, nalámaným piškotem, posypané hroznovým cukrem

s přídavkem nasekaného vařeného vajíčka. V období hnízdění jsou důležitou složkou vařená vejce, ať už nakrájená na větší kusy či ve formě klasické vaječné míchanice. Někdy jídelníček doplní vaječné krmivo s proteiny nebo vaječno-ovocná směs s čili papričkami. Občas zpestřím jídelníček pamlsky, jako jsou třeba havajské nebo mexické nudlové směsí od Versele Laga. Žakové jsou zvědaví a mlsní a je možné po malých dávkách uvykat na různé přídavky a nové složky krmiva.

Nezapomínám ani na jeřabiny, arónie, šípky, kukuřici v mléčné zralosti a další plody z přírody. Ty zamrazujeme na zimní období, kdy naši žakové hnízdí. Zamražené plody jsou podstatnou složkou krmiva, kterými žakové krmí mláďata. ■

Pokračování článku uveřejníme v příštím čísle časopisu PAPOUŠCI 6-2016.

Kontakt na autory:
Marta a Milan Bartlovi
E-mail: epapousek@seznam.cz
Tel.: 605 782 617